

## Okrajni ljudski odbor Ljubljana - okolica

### POROČILO

#### ŠTABA ZA FLUOROGRAFIRANJE O POTEKU FLUOROGRAFSKE AKCIJE V OKRAJU LJUBLJANA-OKOLICA

Nobenega dvoma ni, da želi imeti naša ljudska oblast v boju za zgraditev socializma telesno krepke in duhovno zdrave ljudi. Zato smo si menda vsi edini v mislih, da je tuberkuloza za nas še vedno eden najhujših zdravstvenih problemov, ki ga hočemo in moramo rešiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi. To je ena najzavratnejših, najpogostejših in najdalgotrajnejših bolezni, ki jo zaradi njene razširjenosti prištevamo med socialne bolezni. Ogroža socialno strukturo in zmanjšuje gospodarsko zmogljivost družbe.

V Sloveniji je bilo v preteklem letu registriranih 446 smrtnih primerov zaradi tuberkuloze. Tudi v našem okraju boluje za tuberkulozo mnogo ljudi. Sodi mo, da je precejšnje število tudi še neodkritih primerov, torej raznih bolnikov, ki trosijo to zavrato bolezen med druge zdrave prebivalce.

Iz teh razlogov in na osnovi republiškega zakona o obveznem fluorografiranju je Okrajni ljudski odbor Ljubljana-okolica na skupni seji obeh zborov dne 20. marca 1954 sprejel sklep, da se fluorografiranje izvede tudi v našem okraju. Veliko truda in precejšnje stroške povzroča fluorografska akcija, toda nobenega dvoma ni, da spada med najmočnejše orodje v borbi z jetiko. S pravičnim izkoriščanjem vseh bogatih možnosti, ki nam jih nudi ta način dela za ljudsko zdravstvo, bomo lahko v kratkem obdobju našemu ljudstvu razmeroma kratkem času imeli natančno sliko o stanju tuberkuloze v našem okraju in seveda tudi v naši republiki. Na stopnjo bolnikov bomo lahko na ta način pravočasno spravili k zdravljenju, jim omogočili ozdravljenje, skrajšali njihovo nesposobnost za delo, prihranili njih družinam mnogo težko in trpljenja, obenem pa zmanjšali število sejalec bacilov, si ustvarili tako zdravo življenje in lepšo prihodnost. S fluorografiranjem bomo dosegli tisto, kar se nam je zdelo do nedavnega neizvedljivo in nedosegljivo: idealen cilj je bil 100-odstoten odziv k fluorografiranju in temu cilju smo se skušali čim bolj približati. Da bi to dosegli smo pristopili k čim širši organizaciji te akcije, da bi jo tako kolikor mogoče popularizirali in približali ljudstvu, tudi onemu, ki je oddaljen od zdravniških centrov in dispanzerjev. Razumevanje, zanimanje in veselje za to akcijo je bilo predvsem treba vzbuditi zlasti v kmečkem prebivalstvu, ki sestavlja doberšen del našega okraja. Vedeli smo, da se nam bo samo na ta način v čim večjem številu odzvalo za množično rentgensko slikanje pljuč. Ker smo le na ta način mogli pričakovati čim večjo udeležbo, smo zato ukrenili v orga-

nizacijske namene naslednje:

Takoj je bil formiran Okrajni štab za fluorografiranje. V ta štab so bili pritegnjeni vestni in odgovorni ljudje, ki teren dobro poznajo in kjer so morda že delali ob priliki drugih množičnih akcij. Štab je štel 19 članov. Zadolženi so bili izvesti instruktažo in sodelovati pri izvedbi akcije v dveh ali treh občinah, katere so jim bile odrejene za to delo in za katere so morali nositi odgovornost za udeležbo. Vsi ti člani štaba so izvršili svoje naloge dovolj odgovorno in vestno, vendar ne z enako prizadevnostjo in požrtvovalnostjo. Uspeh pa je bil v pretežni meri odvisen od delavnosti tovariša oz. tovarišice, ki je bil za tisto občino zadolžen.

Da bi dosegli čimboljši procent udeležbe, smo ustanovili po občinah občinske štabe za fluorografiranje, ki so bili povezani na eni strani s organizacijskim štabom pri OLO, na drugi strani pa z ljudmi, ki so bili zadolženi za organizacijo in propagando v vaseh in zaselkih. Občinski štabi so šteli 5 do 7 ljudi. Predsednik občinskega štaba za fluorografiranje je bil obvezno predsednik ali tajnik občinskega ljudskega odbora. Ti občinski štabi so morali tesno sodelovati z okrajnim štabom, kjer so dobili vsa potrebna navodila in napotke za organizacijo fluorografiranja v domači občini. Njih delo in naloge so bile predvsem naslednje:

1. Izvesti propagando in to v takem obsegu, da je morala biti seznanjena z akcijo slednja koča našega okraja. Propagando smo vršili s sestanki po vaseh, propagandnimi letaki, brošurami, predavanji, predavanji zdravstvenih filmov, z nalašč v to svrhu izdanim časopisom »Zatirajmo jetiko« ter razstavami zdravstvenih slik in statističnih podatkov.

2. Zahtevali smo od občinskih štabov tudi intenzivno sodelovanje pri akciji tedaj, ko je prišla ekipa na njih teritorij. Koordinacija okrajnega in občinskega štaba je bila nujno potrebna vse do konca fluorografiranja zato, ker je bil vsak član okrajnega štaba zadolžen nuditi pomoč, dati informacije o napredku in poteku fluorografiranja, seznanjati občinske štabe s tekočo problematiko s terena, biti na mestu, ko se je vršilo fluorografiranje v občini, za katero je bil zadolžen.

Vsi občinski štabi skoro brez izjeme so izvrševali svoje naloge — po udeležbi sedeč — prav dobro, zlasti pa so se odlikovale sledeče občine oziroma občinski štabi: Črnuče, Višnja gora, Borovnica, Radomlje, Grosuplje, Mengeš, Medvode, Komenda, Dolško, Gabrovka, Krka, Litija, Vrhnika, Polhov Gradec, Kamniška Bistrica, Vodice, Prežganje, Dobrova.

Za dobro delo neposredno med ljudmi pa so bili formirani vaški aktivni, ki so ponekod prav do podrobnosti izvajali akcijo in pripravili na mnogih bazah 100% udeležbo.

Skratka: kjerkoli so občine pripravile vse potrebno, kar jim je bilo naročeno po instruktažah članov okrajnega štaba in so vršili priprave po okrožnicah, ki so jih stalno opozarjale na napake v že fluorografiranih občinah, jim dajale nova praktična navodila, toliko je akcija potekala hitreje, toliko bolj brez hih in motenj, toliko bolj uspešno in popolno.

V mnogih občinah, kot n. pr. v Radomljah, na Dobrovi ali v Polhovem Gradcu — navajamo le najizrazitejše — so bili ves dan na razpolago ekipam za vse event. pomanjkljivosti in nepredvidene zadržke, ki so se pokazali med delom v občini, tajniki oziroma predsedniki štabov ali občin samih. Vsa potrebna ukrep za uspeh akcije so izvedli hitro in z najboljšo voljo.

Izrazit primer sodelovanja z ekipami in zaslug za 100% udeležbo v Borovnici ima poleg štaba tudi domači zdravnik dr. Petrovič Jože. Z osebnim vplivom in lepim odnosom do ljudi je uspel doseči popolno udeležbo. Bil je predsednik občinskega štaba, ki je znal pritegniti v sodelovanje tudi ostale množične organizacije, zlasti pa je znal navdušiti za sodelovanje članice RKS, ki so z velikim zanimanjem aktivno posegale v delo in nudile pomoč ekipam in imajo zato lep delež za uspeh v Borovnici. Zlasti je potrebno poudariti agilno sodelovanje tovarišice Semolič Julije, upokojene učiteljice in tajnice RKS v Borovnici.

Da bi akciji dali čimbolj množičen in ljudski značaj, se je okrajni štab obrnil v zgoraj navedenem smislu s prošnjo na vse množične organizacije v občinah, zlasti na ZK in SZDL. Te organizacije so na svoje seje in sestanke (primer zlasti občina Medvode in Višnja gora) vabile člane štabov, zastopnike ostalih množičnih organizacij, predsednike in tajnike občine in učiteljske. Tu so čitali in razpravljali o vsebini občinskih štabov poslanih poveljil ter o organizaciji in propagandi na terenu. Te ugotovitve in sklepe so iznašali na zborih volivcev ter tako popularizirali akcijo. Zavedali so se, da bo udeležba le tedaj masovna, ako bo ljudstvo razumelo pomen te širokopotezne akcije fluorografiranja in skrbili, ki jo ima ljudska oblast za zdravje svojega ljudstva. To pojasniti in razložiti pa je bila dolžnost množičnih organizacij in to svojo nalogo so nekatere temeljito opravile in zagotovile fluorografskim ekipam, da so brez zadržkov lahko hitro izvrševale

svoj posel, zagotovile udeležbo in zmanjšale stroške.

Prav tako nismo prezrli nobene seje in sestanka sindikatov, Okrajnega odbora RKS, itd. na katerih ne bi iznesli ta problem in zaprosili za sodelovanje. Zadeva je postala tako vsem jasna, vsem potrebna in znana ter zato zelo zaželeno.

Krivično bi bilo ne omeniti ali prezreti pomoč prosvetnih delavcev pri tej akciji. V manjših in bolj oddaljenih bazah je polnoštevilna udeležba skoro povsem njihova zasluga. Sodelovali so pri propagandi, kot administratorji po bazah in organizatorji po občinskih štabih, oziroma vaških aktivih. V šoli pa so razlagali vsebino in propagandne svrhe razdeljenih brošur in letakov, pomagali predavateljskemu kadru in filmskim ekipam, ki so krožile po okraju v zdravstveno-propagandne svrhe. Pohvalen primer je šolski upravitelj iz Smartnega pri Litiji, ki je spremljal šefa Protituberkuloznega dispanzerja v Litiji tov. dr. Lebingarja Franca na vseh predavanjih, katerih je bilo 12, s šolskim kino aparatom. Razlaga vsebine filma je ljudi navdušila, zato so bila predavanja zelo dobro obiskana. Film je na deželi dobro poučno in propagandno sredstvo! Podobno so se pohvalno izrazile o učiteljsstvu tudi občine Dobrova, Polhov Gradec, Gabrovka, Prežganje, Dolško, Kresnice itd. Vse to delo je učiteljsstvo opravilo s popolnim razumevanjem in dobro voljo v svesti si potrebe te akcije za naše ljudstvo.

Tudi nekateri zdravniki našega okraja so požrtvovalno sodelovali in se vključevali v to delo. Treba je bilo izvršiti preglede vseh nepokretnih bolnikov in onih, katerim bi prevoz na fluorografske baze škodoval. Le ti bolniki so se smatrali z zdravniškimi izpričevali kot upravičeno odsotni. Vsi zdravniki so morali biti tudi člani občinskih štabov ter pri njih aktivno sodelovati. Njih nasveti in navodila so bila ljudem, ki so bili v akciji direktno zaposleni, dragoceni. Napotki in zaželeni smernice. Ti zdravniški pregledi naj bi imeli poleg fluorografske akcije, katero naj bi ljudje občutili kot skrb ljudske oblasti za njih zdravstveno stanje, tudi neko splošno zdravstveno naravo, ki naj bi se pokazala v skrbi področnih zdravnikov za ljudi svojega rajona. Ni mnogo takih primerov, da bi zdravniki iskali bolnike, kot ob tej priliki Morada so bili nekateri bolniki prav v zvezi s to zdravstveno akcijo — zlasti v oddaljenih zaselkih — prvič v življenju pregledani. Tudi tovariši zdravniki so pokazali veliko razumevanje in so nekateri temeljito opravili svojo dolžnost v zvezi z velikimi napori in finančnimi sredstvi, ki jih žrtvuje v te svrhe naša oblast. Zlasti so skrbno izvršili svoj posel sledeči tovariši zdravniki: dr. Zlata Juvan, dr. Jože Petrovič, dr. France Pucelj, dr. Franc Lebingar, dr. Ciril

Komotar, dr. Marija Dekleva, dr. Josip Prodan in dr. Stane Kogoj. Dokaz njihovega dela se ne zrcali le v vestnih pregledih bolnikov, ampak tudi v odličnem procentu udeležbe na področju njihovega udejstvovanja. Razumljivo je, da bodo imeli zdravniki še mnogo opraviti s kontrolnimi pregledi vrnjenih slik z Golinke.

Kot propagandno sredstvo smo uporabljali tudi razstave zdravstveno-statističnega gradiva in zlasti slik, katere nazorno kažejo sredstva za boj proti tuberkulozi. Ta propagandni material je bil razstavljen v prometnih centrih v vidnih izložbah (Litija, Vrhnika, Logatec, Kamnik). Te izložbe so bile okusno aranžirane in so opozarjale ljudi na telesne posledice in materialno škodo, ki jo povzroča ta zahrbitna bolezen našemu gospodarstvu in ljudskemu premoženju.

Prav tako tudi ni odbila prošnje Okrajnega fluorografskega štaba Uprava Radia Ljubljana, ki je redno objavljala v svojih oddajah čas in baze fluorografiranja za prihodnji dan. Tako so bili prebivalci tudi po radiu obveščeni o delu ekip na terenu in so dobili informacije za vsak dan posebej. Vsekakor ima tudi radijska propaganda svoje zasluge za široko obveščanje naše akcije, ker je poleg zgoraj navedenih objav posredovala tudi poljudno-znanstveni članek o fluorografiranju. Avtor tega članka je tov. dr. Bojan Fortič, šef Protituberkuloznega inštituta na Golinke.

Končno so bili tudi pogosti članki v vseh naših časopisih (Slovenski poročevalec, Ljudska pravica, Ljubljanski dnevnik, Zasavski vestnik, Kmečki glas) in nekaterih revijah (Tovariš), ki so razpravljali o udeležbi, poteku, pojasnjevale pomen in cilje fluorografije, objavljale reportaže s terena in fotografije s podeželja, mest in tovarn, — dober forum za popularizacijo akcije. Članki so bili vsebinsko prav dobri, zanimivi, živahni, življenjski, po osnovi pestri, poleg tega pa tudi informativno propagandni. Pretežna večina teh člankov je bila reportaža iz običajno pestro mešane družbe čakajočih ljudi na slikanje, drugi pa so bili poljudno znanstvene vsebine. Omeniti bi bilo tudi, da je Okrajni štab izdal v te svrhe poseben časopis »Zatirajmo jetiko«, katerega so ljudje z zanimanjem čitali in zato razumeli bistvo naše akcije. Te časopise so delili občinski štabi ljudstvu tik pred pričetkom fluorografiranja v občini. Isti namen in v isti namen smo poslali na teren tudi brošuro dr. Roberta Neubauerja »Fluorografija« in drugo brošuro »Kako zavaruješ otroka pred jetiko«, poleg krajših pojasnil na manjših letakih. V mnogih primerih je bilo učinkovito sredstvo za pouk in organizacijo fluorografije tudi predavanje s predavanji filmov propagandne in zdravstvene vsebine. V mnogih vaseh, mestih in tovarnah so bila predavanja in filmi kar dobro obiskani. Pre-

bivalci mnogih vasi so prav željno pričakovali in sprejeli filmsko ekipo v svojo sredo. Predavanj je bilo cca 85. Predavali so zdravniki okrajnega štaba, zlasti poštvalno dr. Marija Dekleva, kakor tudi zdravniki s tistih področij, za katera so bili zadolženi z zdravniško službo. Z organizacijo predavanj in predvajanja filmov smo imeli sorazmerno velike težave:

1. ker nima Zdravstveni dom OLO Ljubljana okolica odgovarjajočega prometnega sredstva, ki je nujno potreben v take svrhe;

2. niti lastne kinoaparature, kakor tudi ne

3. lastnih filmov in seveda operaterja.

Vse to bi bilo taki zdravstveni ustanovi nujno potrebno za uspešno delo v sedanjem razvoju medicine in zdravstvene službe, ki jo morajo opravljati okrajni zdravstveni domovi s svojimi uslužbenci.

#### DELO EKIP NA TERENU

Vsaka ekipa je obstajala iz 5 članov (vodja ekipe, šofer, medicinska sestra, tušer, medicinska sestra, ki je fluorografirala). Ekipa sama, kot vsi, ki so imeli direktne stike z akcijo samo, so se o njeni organizaciji zadovoljivo izjavljali. Gotovo je potrebno govoriti tudi o poštvalnosti osebja teh treh golniških ekip, ki so delale točno po ekipnem razporedju, ki ga je v to svrhu sestavil okrajni štab. Ako so okoliščine terjale nadurno delo, spremembo baz, morala tudi časa, so ekipe željale podjetij ali vaščanom z velikim razumevanjem ugodile in delale brez vsakršnega nezadovoljstva, kolikor je bilo pač potrebno ne oziraje se, če je šlo delo tudi v noč. Discipliniranost in delo osebja ekip je bilo vzorno, moralno neoporečno, vestno, dosledno in odgovorno, kar dokazujejo številke dnevno fluorografiranih ljudi, ki so presegle v nekaterih primerih in bazah celo številko 1000. Vsak teden ob prostem dnevu smo se sestajali redno tudi na sestanke, kjer smo obravnavali tekoče problematiko s terena, ugotavljali in popravljali napake, korigirali ekipe spiske za delo v bodočem tednu ter o vsem obveščali občine, katere bodo prišle na vrsto za fluorografiranje. Na ta način je teklo delo čedalje boljše in brezhibno, tako organizacijsko, kot po vsebini.

Enako smo se sestajali tedensko, dokler je bilo potrebno, to se pravi, dokler je terjal to teren in delo, tudi s člani okrajnega štaba. Na teh sestankih je bil štab informiran o problematiki dela, nakazani so bili preizkušni prijemci s terena tako, da si je bil vsak vedno v vsem, kar se je dogajalo v teku dela, na jasnem. Na ta način so bili okrajni štab, ekipe in občinski štabi v stalnih stikih in povezavi, kar je imelo za posledico velik odstotek udeležbe. Tudi pogosti obiski občin, ekip in nasledovanje dela na terenu so imeli ugodne vplive na izid akcije. Vsak nedostatek se je na ta način na terenu ali doma sproti korigiral in odstranjeval ovire, da je akcija lahko potekala hitro, nemoteno in v dobrih pogojih. Vsi defekti na aparatih, ki so bili splošno pogosti in so vnašali v mnogih primerih nered v organizacijo dela in nerazpoloženje med ljudi, so bili takoj in v najkrajšem času popravljeni. Zato je zaslug tehničnega vodje ekip, da ekipe niso zaradi tega zamudile prav nobenega časa.

Ako se ne bi ti defekti tako vestno, hitro in odgovorno popravljali, bi se delo zavleklo vsaj za teden dni, kar bi stroške nujno povečalo.

Po končani akciji so tudi nekatere občine hitro poslale temeljita konča poročila, iz katerih se je dalo razbrati njih odgovornost med delom in pozitivni končni uspeh.

Poleg vzornega sodelovanja RKS v Borovnici zasluži priznanje tudi organizacija tečajnic RKS v Črnučah, ki so bile ekipam v stalno pomoč, delale red in bile na razpolago za vsako uslugo pri delu, ki ga je terjalo fluorografiranje.

Vsa navedena dejstva so vzrok, da smo fluorografsko akcijo končali točno ob določenem času, to se pravi točno ob določenem dnevu in uri, kot jo je predpisal okrajni štab v ekipnem spisku. Da se ni akcija zavlekla za več dni, da se niso povečali stroški in delo — kar je bilo po nekaterih ostalih okrajih — sta bili garancija, red in točnost pri delu štaba, občin in vseh, ki so kakor koli aktivno sodelovali pri akciji.

Redki so bili primeri, kjer bi prišlo do nesoglasja med občinskimi štabi in ekipami. Izmed 40 občinskih ljudskih odborov je prišlo do takega primera le v treh osamljenih primerih in to v začetku akcije, kjer delo še ni bilo preizkušeno in praksa še ne dognana. To so bile občine Vrhnika, Logatec in Brezovica. Toda tudi s temi občinami smo v teku časa, v katerem se je fluorografiranje v našem okraju vršilo, uredili odnose in prav tako dosegli odličan uspeh udeležbe.

Okrajni štab za fluorografijo čuti dolžnost po uspešnem zaključku, zahvaliti se občinskim štabom za sodelovanje in pomoč skrb in naklonjenost, ki so nam jo izkazovali v času akcije same. Enako tovarišem zdravnikom našega okraja in vsem, ki so kakor koli pripomogli k tako visokemu odstotku udeležbe. Prav tako tudi okrajnemu ljudskemu odboru Ljubljana okolica za vse usluge in pomoč, ki nam jo je nudil pri tej širokopotezni množični akciji.

Veliko truda je bilo treba, napora vseh raznih ljudi in poklicev, velikih denarnih sredstev, vendar smo prepričani mi in ljudstvo, da je bilo nujno potrebno to delo opraviti in da spada fluorografija med one zdravstvene ukrepe, ki so najmočnejše orožje v borbi proti jetiki. Zavest za dobrobit, za napredek zdravstvene, duhovne, kulturne in materialne bodočnosti našega ljudstva, nas je gnala za uspehom pri tem delu.

#### KRATKI STATISTIČNI PODATKI

Po prvotno predloženih spiskih je bilo predvidenih za slikanje 93.453 oseb. Udeležba po teh spiskih ne bi bila precizna, ker ti spiski niso bili točni in so bili pred in med akcijo samo po večkrat korigirani, ker so bile nekatere osebe zajete v spiskih tovarn in v spiskih občin, v nekaterih občinskih spiskih so bile upoštevane tudi že umrle in odseljene osebe, vsi poznani tuberkulotiki (cca 700), vsi pripadniki JLA, ki služijo redni rok. Z naše strani pa so bili opravičeni stalno ležeči bolniki. Tako je bilo skupno črtanih iz spiskov 6.748 oseb. Za slikanje je bilo torej skupno 86.705 oseb.

V okviru akcije so domači zdravniki pregledali po doslej doposlanih spiskih 258 stalno ležečih bolnikov, ki doslej niso bili pod zdravniško kontrolo.

Fluorografski center Golnik je predložil področnim protituberkuloznim dispanzerjem v kontrolo 3.587 primerov sumljivih na tuberkulozo in druga prsna obolenja. Doslej je bilo v naših protituberkuloznih pregledanih od teh še cca 2.600 oseb in je bilo tri tem odkritih 138 novih, doslej nepoznatih aktivnih tuberkuloz. Neaktivne oblike pri tem niso vštete in so bile zaradi nadaljnjih kontrol stanja vključene v redno dispanzersko kontrolo. Trenutno je še v obdelavi 127 sumljivih slučajev in bo verjetno med njimi tudi še precej bolnikov. Zgoraj navedena številka 138 bolnikov še zdaleka ni dokončna in je pričakovati, da bo odkritih več primerov aktivne tuberkuloze, kot

smo pričakovali med pričetkom akcije (cca 200). Končno poročilo bomo mogli podati šele po dokončni obdelavi vseh slučajev in upamo, da bo to dovršeno do sredine januarja 1955.

Fluorografska akcija se je pri nas pričela 22. IX. 1954 in je končala svoje delo 13. nov. 1954 (za zamudnike je bil določen še zadnji dan 20. nov. 1954).

Udeležba je bila 99,80%.

Fluorografiranih je bilo 86.546 ljudi.

Neopravičenih je bilo le 159 primerov.

#### SEZNAM UDELEŽBE PRI FLUOROGRAFIRANJU PO OBČINAH OLO LJUBLJANA-OKOLICA

| Občina         | Število obveznikov za slikanje po spisku | Število fluorografiranih | Udeležba v % | Neopravičenih v % |
|----------------|------------------------------------------|--------------------------|--------------|-------------------|
| Blagovica      | 927                                      | 924                      | 99,77        | 0,23              |
| Borovnica      | 1776                                     | 1774                     | 99,90        | 0,10              |
| Brezovica      | 2563                                     | 2562                     | 100          | 0                 |
| Črnuče         | 2994                                     | 2991                     | 99,90        | 0,10              |
| Dobrova        | 1107                                     | 1106                     | 100          | 0                 |
| Dolsko         | 1325                                     | 1323                     | 100          | 0                 |
| Domžale        | 10005                                    | 10005                    | 100          | 0                 |
| Gabrovka       | 1233                                     | 1230                     | 99,78        | 0,22              |
| Grosuplje      | 2945                                     | 2932                     | 99,60        | 0,40              |
| Horjul         | 1656                                     | 1649                     | 99,62        | 0,38              |
| Ig             | 2301                                     | 2300                     | 100          | 0                 |
| Kamnik         | 5509                                     | 5509                     | 100          | 0                 |
| Kamna Bistrica | 1951                                     | 1950                     | 100          | 0                 |
| Komenda        | 1706                                     | 1705                     | 100          | 0                 |
| Kresnice       | 1222                                     | 1217                     | 99,60        | 0,40              |
| Krka           | 1346                                     | 1344                     | 100          | 0                 |
| Litija         | 3234                                     | 3230                     | 99,88        | 0,12              |
| Logatec        | 2770                                     | 2766                     | 99,87        | 0,13              |
| Lukovica       | 1780                                     | 1778                     | 100          | 0                 |
| Medvođe        | 3766                                     | 3763                     | 99,92        | 0,08              |
| Mengeš         | 2714                                     | 2704                     | 99,92        | 0,08              |
| Moravče        | 2369                                     | 2335                     | 98,70        | 1,30              |
| Motnik         | 581                                      | 579                      | 99,66        | 0,34              |
| Podpeč-Pres.   | 1511                                     | 1507                     | 99,73        | 0,27              |
| Podtabor       | 1001                                     | 994                      | 99,33        | 0,67              |
| Polhov Gradec  | 1572                                     | 1564                     | 99,50        | 0,50              |
| Prežganje      | 961                                      | 953                      | 99,25        | 0,75              |
| Radomlje       | 2286                                     | 2282                     | 99,83        | 0,17              |
| Rovte          | 1291                                     | 1291                     | 100          | 0                 |
| Stična         | 1798                                     | 1792                     | 99,70        | 0,30              |
| Sentvid        | 2134                                     | 2130                     | 99,81        | 0,19              |
| Skofljica      | 1307                                     | 1306                     | 100          | 0                 |
| Smarje         | 1425                                     | 1423                     | 100          | 0                 |
| Smartno        | 2197                                     | 2197                     | 100          | 0                 |
| Tuhinj         | 1201                                     | 1197                     | 99,70        | 0,30              |
| Tuh. Sr. vas   | 732                                      | 732                      | 100          | 0                 |
| Vače           | 706                                      | 704                      | 99,71        | 0,29              |
| Vilnja gora    | 1462                                     | 1460                     | 100          | 0                 |
| Vodice         | 1717                                     | 1714                     | 99,83        | 0,17              |
| Vrhnika        | 5633                                     | 5633                     | 100          | 0                 |

Skupaj 86705 86546 159 99,80

OLO Ljubljana-okolica  
Štab za fluorografiranje

## POROČILO UPRAVE ZA DOHODKE OLO ZA LETO 1954

PODANO NA SEJI GOSPODARSKEGA SVETA OLO DNE 23. DECEMBRA 1954

#### 1. DOHODNINA OD KMETIJSTVA JE ZNAŠALA V LETU:

1952 1953 1954  
352.028.— 386.336.— 265.565.—

Letna kvota dohodnine v letu 1953 je bila za 9% višja kot v letu 1952. V l. 1954 so se dohodki iz kmetijstva izračunavali na podlagi zemljiškega katastra. Ti znašajo 70% kvote, ki jo je predpisal Drž. sekretariat za gospodarstvo LRS za l. 1953. Na splošno je odmera na podlagi katastra dobro odjeknila na terenu. Pomanjkljivosti glede kat. podatkov so bile predvsem v tem, da kataster nima vedno izpeljanih sprememb, ki so nastale bodisi zaradi:

1. odtujitve (odprodaje) posameznih parcel ali delov posestev;
2. po zakonu o agrarni reformi in zemljiškem skladu;
3. raznih zaplemb, nacionalizacij in podobno;
4. sprememb kultur in bonitetnih razredov in
5. nepravilne združitve posameznih listov v eno gospodarstvo.

Odtujitve niso zabeležene v

katastru in zemljiški knjigi zaradi malomarnosti ali pa zaradi tega, da so se posestniki izognili plačilu posameznih davščin in taks. v neki meri pa je bil kriv tudi dosednji način obdavčenja, ker se je obdavčeval dejanski uživalec zemljišča, ne pa zemljejnizi lastnik. Te

spremembe po današnjem zakonodaji kataster ne more upoštevati. Posestnikom je obrazloženo, da to stvar uredijo rednim putem in da so še nadalje davčni zavezanci za vso odtujeno zemljišče.

Prijave glede kulturnih sprememb in sprememb bonitetnih

#### PRIMERI OBDAVČITVE KMETIJSKIH GOSPODARSTEV V LETIH 1952, 1953 IN 1954:

| Zap. št. | Prilimek in ime davč. zavez. | Bivališče                | Osnova Davek 1952 | Osnova Davek 1953 | Osnova Davek 1954 |
|----------|------------------------------|--------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|
| 1.       | Furlan Franc,                | M. Ligojna — Vrhnika     | 289.000           | 309.000           | 146.375           |
| 2.       | Dolinar Alojzij,             | Dobrova — Dobrova        | 86.240            | 94.500            | 32.625            |
| 3.       | Japelj Marija,               | Borovnica — Borovnica    | 250.000           | 310.000           | 180.440           |
| 4.       | Adamič Pavel,                | Grosuplje — Grosuplje    | 67.500            | 99.500            | 46.300            |
| 5.       | Steblija Alojzij,            | Ig — Ig                  | 442.300           | 465.000           | 298.251           |
| 6.       | Tehovnik Ivan,               | Medvođe — Medvođe        | 176.904           | 214.132           | 114.000           |
| 7.       | Jašovec Franc,               | Radomlje — Radomlje      | 305.000           | 299.000           | 212.000           |
| 8.       | Pustavrh Ana,                | Črni vrh 95 — P. Gradec  | 98.572            | 90.000            | 60.900            |
| 9.       | Kogovšek Miha,               | Rovte — Rovte            | 265.000           | 305.000           | 166.369           |
| 10.      | Kavšek Marija,               | Skerjancovo — Sentvid    | 77.960            | 98.000            | 40.425            |
| 11.      | Kušan Franc,                 | Notr. gorice — Brezovica | 310.000           | 400.000           | 255.816           |
| 12.      | Volkar Katarina,             | Zg. Tuhinj 34            | 121.940           | 163.000           | 85.425            |

razredov je obravnavala okrajna komisija za ureditev katastra. Kritične primere so potem okrajni geometri preverili na terenu, ugotovili so se upoštevale že pri razpisu IV. akontacije. Prav tako so se že v letu 1954 upoštevale odločbe, izdane po zakonu o zemljiškem maksimumu, in celo spremembe, ki so nastale zaradi gradnje avtostrade Ljubljana—Zagreb. Opravili so se tudi primeri nepravilne združitve posameznih listov v eno gospodarstvo.

Večje razlike pri nekaterih davčnih osnovah med l. 1953 in 1954 navzgor ali navzdol so nastale predvsem zaradi tega, ker je bilo ugotavljanje čistega dohodka oz. davčnih osnov za leto 1953 izvršeno po oceni davčnih komisij in je bil dohodek samo delno približan katastrskemu dohodku, t. j. biv. kat. čisti dohodek je bil pomnožen s skupnim povprečnim faktorjem od 75—90 ne glede na sorazmerje med posameznimi kulturami, in to zaradi primerjave med približno enako močnimi gospodarstvi, da bi se pri obdavčitvi izločili osebni vplivi občinskih davčnih komisij. Nadalje se je v letu 1953 dohodek od gozda še posebej obdavčil.

Katastrski dohodek za l. 1954 pa se je ugotavljal tako, da je bil faktor za izračun katastrskega dohodka od njiv 2 do 3-krat večji od faktorja, določenega za druge kulture; zaradi tega so se pojavile v glavnem razlike med osnovami iz l. 1952, oz. 1953 in osnovami za leto 1954, kakor tudi prevelike razlike v bonitetnih razredih. Metodologija za ugotavljanje katastrskega dohodka bo morala te ugotovitve v bodoče upoštevati. Večja razlika se pokaže pri onih gospodarstvih, ki imajo sorazmerno mnogo več ali manj njiv, kot na primer travnikov, pašnikov ali gozdov, ker je pri njih največji faktor od 3.080 do 3.480 dinarjev, pri travnikih in pašnikih 1.440 din. pri gozdovih od 1.200 do 1.400 din. Nastale spremembe kultur, ki so bile že prijavljene katastrski upravi, so predvsem vplivale na spremembo davčnih osnov med leti 1953 in 1954, skoraj v večini primerov v korist davčnega zavezanca. Manj pa so te spremembe vplivale na površinah in bonitetnih razredih.

Za odmerno podlago ni služil kat. čisti dohodek, ki pomeni razliko med stroški za vložen reprodukcijski material (seme, gnoj, krma, gorivo za pogonsko silo itd.), amortizacijo in delom na eni strani ter vrednostjo pridelka na drugi strani, ampak je služil za odmero katastrski dohodek — kosmatni dohodek, ki predstavlja razliko med stroški za vložen reprodukcijski material brez stroškov ljudskega dela in vrednostjo pridelka na drugi strani. Ker je v kat. dohodku zajet poleg nestalnega in dosti-krat dvomljivega dohodka tudi stalnejši dohodek dela kmetov družine, gre pri katastrskem dohodku v bistvu za nar. gosp. dohodek.

Davčne stopaje za leto 1954 so višje od stopenj za leto 1952—1953. Zvišanje za leto 1954 v okviru stopenj, ki jih je določila republika, je bilo potrebno, ker so se davčne osnove s prehodom na obdavčenje po katastru znatno znižale, tako da je davčna obremenitev za leto 1954 kljub višjim davčnim stopnjam za več kot 120 milijonov nižja od leta 1953.

## II. DOHODNINA OD SAMOSTOJNIH POKLICEV IN PREMOŽENJA

Pri odmeri dohodnine privatnim obrtnikom je bil osnovni kriterij ta, da se odmera davka obrtniškim gospodarstvom vskladi s problematiko obrtništva v celoti, pri čemer je potrebno upoštevati odnose med posameznimi strokami in v zasebnem sektorju obrtništva do socialističnih obrtnih obratov. Potrebno je ugotovljati in upoštevati, kako vplivajo ti odnosi na obrtniško proizvodnjo in na realizacijo te proizvodnje, kakšne morajo biti dajatve v soc. sektorju in kakšna mora biti analogno tudi obremenitev zasebnega sektorja. Popolnoma nepravilno je, ako so obveznost zasebnega obrtnega podjetja stališče nizke, da to podjetje lahko nelojalno konkurira enakega ali podobnemu socialističnemu podjetju, katerega obveznost do skupnosti ne dopušča takega razmaha. V okraju je l. 1952 n. pr. bilo 1.430 zasebnih obrtnikov, ki so zaposlovali 370 tujih delavcev. Če računamo samo čisti zaslužek obrtnika po 50 din na uro, potem bi bil njegov lastni dohodek ob 8-urni zaposlitvi 125.000 din. Od tega dohodka bi obrtnik moral plačati po davčni lestvici 17.600 dinarjev dohodnine. Pri tem ni upoštevan dohodek, ki ga ima obrtnik pri nabavi materiala direktno od proizvajalca, niti pribitek na zaslužek, niti nadure, niti del režijskega pribitka, četudi so te postavke v prodajni ceni vključene. Če vzamemo n. pr. enega obrtnika v socialističnem sektorju, mora na račun akumulacije po veljavni predpisih v l. 1952 odvesti 72.800 din. Dajatve soc. sektorja (72.800 din) so torej neprimerno večje kot dajatve privatnega obrtnika (17.600).

Delo davčnih komisij bi bilo lažje, če bi bile davčne prijave, ki jih vlagajo obrtniki, bolj realne.

Na področju okraja Ljubljana-okolica je bilo 1953. leta 1.217 obrtnikov, medtem ko je bilo leta 1952 obrtnih obratov 1.333. Po evidenci registra je bilo v l. 1952 obrtnih obratov 1.430, v l. 1953 pa 1.418. Razlika, ki se pokaže po davčni statistiki, ni nastala zaradi tega, ker so bila izdana obrtna dovoljenja z več sorodnimi in dopolnjujočimi obrtnimi dovoljenji, registrirani so obrtni obrati, ki začasno ne poslujejo več (37), obrati niso odjavljeni, nekatere obrti so obdavčene pri kmetih, ker so davčni zavezanci kmetje.

Pri ugotavljanju davčne osnove je služila davčnim komisijam kot dober pripomoček obvezna registracija računov pri obč. LO, ki pa se še vedno ne izvaja dosledno, ker mnogi obrtniki ne prijavljajo vseh računov v registracijo ter s tem prikrivajo promet, ki ga imajo s privatnim sektorjem, ker je registracija računov obrtnikov obvezna samo v kolikor opravljajo storitve in vršijo dobave za soc. sektor. Zaradi tega velika večina davčnih napovedi ni realna. Semen Ignac, mizar iz Podgorice št. 87, izkazuje po lastni napovedi (ima enega pomočnika in vajenca) pri prometu 142.000 din izgube 7.300 din; Jurca Anton, pek iz Podgorice št. 93 (ima enega pomočnika), je prijavil 55.440 din dohodka. Imenovani mora po njegovi prijavi vzdrževati 4-člansko družino z dohodki ca. 4.000 din mesečno, kar pa je docela neverjetno. Takih in podobnih primerov je še mnogo.

Naslednji pregled nam pokaže, koliko znašajo v l. 1953 doseženi bruto promet, davčna osnova za dohodnino in dohodnina od privatnega obrtništva v primerjavi z letom 1952:

|                                  | 1952  | 1953  |
|----------------------------------|-------|-------|
| Število obrtnikov                | 1.333 | 1.217 |
| bruto promet (v milijonih)       | 383   | 334   |
| bruto davčna osnova za dohodnino | 30    | 29    |
| dohodnina (davek)                | 154   | 157   |
| povprečni promet (v tisočih)     | 288   | 275   |
| povprečna davčna osnova          | 115   | 129   |
| povprečni davek                  | 23    | 24    |
| povprečna davčna stopnja         | 19,4% | 22%   |

Iz pregleda je razvidno, da so kljub manjšemu številu obrtnih obratov v l. 1953 tako promet, davčna osnova, dohodek in davek od dohodka večji kakor v letu 1952, kar je predvsem posledica zvišanja cen obrtnih

uslug in izdelkov ter boljših podatkov pri ugotavljanju prometa.

Primerjava odmere dohodnine za l. 1952 in 1953 kaže na naslednje spremembe v strokah:

| Stroka        | Stev. davč. zavez. | Osnova         | Davek         | Povpr. dav. na 1 obrt. zavez. | Stev. davč. zavez. | Osnova         | Davek         | Povpr. dav. na 1 obrt. |
|---------------|--------------------|----------------|---------------|-------------------------------|--------------------|----------------|---------------|------------------------|
| kovinska      | 168                | 22.860         | 4.839         | 28.800                        | 164                | 22.700         | 5.480         | 33.414                 |
| elektro       | 11                 | 1.557          | 383           | 31.800                        | 11                 | 1.572          | 412           | 37.454                 |
| kemična       | 7                  | 1.135          | 338           | 43.300                        | 6                  | 865            | 202           | 33.606                 |
| keramstekl.   | 19                 | 2.709          | 632           | 33.300                        | 17                 | 2.388          | 553           | 32.529                 |
| zidar-plesk.  | 63                 | 9.365          | 2.365         | 37.500                        | 52                 | 9.333          | 262           | 51.192                 |
| lesna         | 322                | 44.733         | 10.379        | 32.300                        | 280                | 45.447         | 11.097        | 42.846                 |
| tekstilna     | 263                | 21.884         | 2.752         | 18.500                        | 237                | 23.406         | 3.614         | 15.121                 |
| živilska      | 99                 | 11.050         | 2.018         | 20.400                        | 99                 | 11.385         | 2.425         | 26.944                 |
| usnjarska     | 203                | 21.194         | 3.150         | 15.500                        | 182                | 22.193         | 4.108         | 22.571                 |
| grafična      | 1                  | 93             | 11            | 11.000                        | 1                  | 155            | 29            | 29.000                 |
| usluge        | 117                | 17.566         | 2.918         | 24.900                        | 175                | 17.765         | 3.505         | 20.623                 |
| <b>Skupaj</b> | <b>1.333</b>       | <b>154.146</b> | <b>29.785</b> | <b>22.300</b>                 | <b>1.217</b>       | <b>157.209</b> | <b>34.987</b> | <b>28.748</b>          |

Davčna osnova se je dvignila v l. 1953 nasproti letu 1952 za 2%.

Dvig davčne osnove v l. 1953 pa bi bil večji, če ne bi bilo številnih vpoklicev na orožne vaje in če bi bil v davčni odmeri zajet ves dohodek šušmarjev, t. j. predvsem zidarjev, tesarjev in drugih.

Davčne stopnje za leto 1954 so nekoliko nižje od stopenj za leto 1952-1953 z ozirom na davčne stopnje, ki jih je predpisal

## PREGLAD DOHODNINE KMETOV IN OBRATNIKOV V LETIH 1952-1954

| Število davčnih zavezancev | Davčna osnova | Davek       | %    |
|----------------------------|---------------|-------------|------|
| Kmetje 1952                | 1.594.000.000 | 352.023.000 | 22,1 |
| Obrtniki 1952              | 154.000.000   | 29.784.000  | 19,3 |
| Kmetje 1953                | 1.671.000.000 | 386.336.000 | 23,1 |
| Obrtniki 1953              | 157.000.000   | 31.988.000  | 22,7 |
| Kmetje 1954                | 1.102.000.000 | 261.245.000 | 23,7 |
| Prevoz in ostali viri      | 18.000.000    | 4.320.000   | 23,7 |
|                            |               | 265.565.000 |      |

## PAVŠALNA OBDAVČITEV SOCIALISTIČNIH OBRATNIH DELAVNIC

Po obstoječih predpisih se delijo obrtne delavnice v manjše in večje.

1. Manjšim obrtnim delavnicam, ki štejejo do 3 oziroma do 5 delavcev, predpiše njihova pravila občinski ljudski odbor in potrdi Svet za gospodarstvo okrajnega ljudskega odbora. Obrtne delavnice se izročijo delavcem v vodstvo s tem, da delavci predpišejo pravila in za nje ne veljajo predpisi o obračunskih plačah in o uporabi dobička na plače, ker delavci obrtne delavnice razpolagajo po izpolnitvi obveznosti do družbene skupnosti prosto z vsemi dohodki delavnice, delijo jih po medsebojnem sporazumu, če s pravili ni drugače določeno. Za te obrtne delavnice z osnovnimi sredstvi v družbeni lasti, ki se izročijo delavcem, je plačevanje davka v pavšalnem znesku obvezno. Pavšalni davek plačujejo take delavnice na podlagi odločb davčne komisije OLO praviloma v enakih mesečnih obrokih. Te obrtne delavnice vodijo knjigovodstvo po skrajšanem kontnem planu ali po načelu enostavnega knjigovodstva z naslednjimi knjigami: 1. knjigo blagajne, 2. knjigo nabave materiala, 3. knjigo upnikov in dolžnikov in 4. knjigo inventarja. O tem je izdalo ustrezne odločbe Tajništvo za gospodarstvo OLO.

OLO je pri svojem delu stremel za tem, da se olajša soc. obrti borba z zasebnim obrtnim sektorjem, proti kateremu se nahaja v neenakem položaju. Socialističnemu sektorju obrti se mora omogočiti, da se reši odvisnega administrativnega knjigovodskega dela in mesečnega težavnega obračuna z NB, da se delovni kolektiv lahko predvsem posveti ekonomskemu problemom in večji produktivnosti dela.

Okrajni ljudski odbor je pavšalno obdavčil na svojem področju 44 obrtnih obratov, ki zaposlujejo do 3 delavce in 30 obrtnih delavnic, ki zaposlujejo do 5 delavcev, torej skupno 74 po številu. Predpisani davki v pavšalnem znesku znašajo 11 milijonov 470.500 din, in sicer zvezni davek od dobička 3.855.000 dinarjev, del dobička, ki pripada okraju 1.927.500 din, prometni davek 5.688.000 din.

Pravomočno določeni letni znesek pavšalnega davka se sme spremeniti samo, če so se spremenili delovni pogoji med letom (daljša bolezen, orožne vaje, smrt, večje število delavcev, postavitev novih strojnih kapacitet v delavnici in podobno).

## 2. VEČJE OBRTNE DELAVNICE, KI ŠTEJEJO NAD 5 DELAVCEV

S sklepom XV. seje Sveta za gospodarstvo, ki se je vršila dne 23. XI. 1954 je bila zadolžena komisija, da prouči možnost pavšalne obdavčitve tudi

za obrti soc. sektorja, ki imajo zaposlenih od 5 do 10 ljudi.

Te delavnice se razlikujejo od manjših obrtnih delavnic po tem, da se ne morejo izročiti delovnemu kolektivu v vodstvo s predpisom pravil. Za take obrtne delavnice veljajo predpisi o obračunskem skladu za plače in o skladu za plače iz dobička. Tudi take obrtne delavnice lahko po sklepu okrajne davčne komisije v smislu čl. 26 uredbe o obrtnih delavnicah in obrtnih podjetjih plačujejo davek v pavšalnem znesku. Knjigovodstvo pa morajo voditi vsi po skrajšanem kontnem planu, zaradi mesečnega obračuna in delitve dohodka, nikakor pa ne po načelu enostavnega knjigovodstva na podlagi štirih že prej omenjenih knjig. Torej s pavšaliranjem ne bi bilo tem obrtnim delavnicam po sedaj obstoječih predpisih olajšano administrativno-knjigovodstveno poslovanje.

Če se obrtne delavnice, ki štejejo nad 5 delavcev pavšalirajo, pripada razlika med dejansko doseženim dobičkom na eni strani in pavšalom zveznega davka od dobička, deleža okraja na dobičku, 2% prispevkom za rezervni sklad od stalnih obratnih sredstev ter morebitno anuiteto na drugi strani, organizaciji za samostojno razpolaganje. Od dobička, ki gre v sklad za samostojno razpolaganje, ostane obrtni delavnici za plačilni sklad odstotek, določen z družbenim planom okraja.

V naslednjih dveh primerih bomo prikazali dajatve družbeni skupnosti zakupne gostilne v letu 1953 v primerjavi z gostiščem, ki posluje na podlagi pravil v l. 1954:

**TURŠIČ Vinko, Vrhnika**

|                           | Zakupna gostilna 1953 | Gostišče na pravila 1954 | Razlika   |
|---------------------------|-----------------------|--------------------------|-----------|
| Bruto promet              | 2.231.736.—           | 2.072.000.—              | 159.736.— |
| Davčni predpis            |                       |                          |           |
| Dohodnina                 | 16.210.—              | —                        | 16.210.—  |
| (8%) 10% prometni davek   | 178.539.—             | 199.600.—                | 21.061.—  |
| 5% okrajni prometni davek | 15.949.—              | 99.800.—                 | 83.851.—  |
| zvezni davek na dobiček   | —                     | 92.000.—                 | 92.000.—  |
| delež okraja od dobička   | —                     | 46.000.—                 | 46.000.—  |
| zakupnina občin           | 263.279.—             | —                        | 263.279.— |
| Skupna obremenitev        | 473.977.—             | 437.400.—                | 36.567.—  |

Pri računski ugotovitvi, ki izkazuje za leto 1954 v znesku 36.567 din manj državnih dajatev je upoštevati dejstvo, da znaša predvideni bruto dohodek za leto 1954 okoli 160.000 din manj kot v letu 1953. Bruto dohodek za leto 1954 je izračunan

|                           | Bruto dohodek | Din         | Din         | Din       |
|---------------------------|---------------|-------------|-------------|-----------|
| Davčni predpis            |               |             |             |           |
| Dohodnina                 | 3.479.050.—   | 3.911.000.— | + 461.950.— |           |
| (8%) 10% prometni davek   | 54.600.—      | —           | —           | 54.600.—  |
| 5% okrajni prometni davek | 280.074.—     | 361.200.—   | + 81.126.—  |           |
| zvezni davek na dobiček   | 20.275.—      | 180.600.—   | + 160.325.— |           |
| delež okraja na dobičku   | —             | 210.000.—   | + 210.000.— |           |
| zakupnina občin           | 446.824.—     | —           | —           | 446.824.— |
| Skupna obremenitev        | 801.833.—     | 856.800.—   | + 54.967.—  |           |

Državne dajatve so v l. 1954 zvišane za 7% proti letu 1953. Razlog za višjo davčno obremenitev za tekoče leto je v porastu predvidenega bruto prometa.

Omeniti še moramo, da so gostilne, ki so prešle na pravila, dolžna plačati takso po tarifni postavki 19 T.Z. v znesku 40.000 dinarjev za registracijo gosti-

## PAVŠALNA ODMERA DAVKA GOSTIŠČEM, KI POSLUJEJO NA OSNOVI PRAVIL

Po preteku šestih mesecev, ko je začela veljati Uredba o gostinskih podjetjih in gostiščih, je moral OLO poskrbeti, da se je obstoječa gostinska mreža prilagodila novi uredbi. OLO je v smislu zakonitih določil ukinil privatne gostilne v industrijskih centrih na svojem področju in privatne gostilne, ki so imele sorazmerno večji letni promet. Potom obč. LO jih je izročil delovnim kolektivom v vodstvo in upravljanje. V kolikor privatne gostilne niso hotele preiti s poslovanjem na pravila, so bile ukinjene. Tako je bilo v okraju ukinjenih pet gostiln: v Črnučah, Litiji, Medvodah, Vrhniki in na Krki.

Za gostišča, ki jih vodijo delavci, je plačevanje davka v pavšalnem znesku obvezno. Delavci gostišča razpolagajo po izpolnitvi obveznosti do družbene skupnosti prosto z vsemi dohodki in jih delijo po medsebojnem sporazumu, če ni s pravili gostišča drugače določeno. Predpisi o obračunskih plačah in o uporabi dobička za plače ne veljajo za delavce teh gostišč.

Okrajna davčna komisija je določila gostiščem pavšalni znesek zveznega davka od dobička, del dobička, ki pripada okraju, zvezni ter okrajni davek na promet proizvodov za leto odn. četrto četrletje 1954. Gostišča, ki plačujejo davek v pavšalnem znesku morajo poleg tega plačevati tudi stalne prispevke družbeni skupnosti, kot državne obrtne delavnice.

OLO je pavšalno odmeril davek 17 gostiščem za IV. četrletje 1954. Predvideni ocenjeni promet za l. 1954 znaša 30 milijonov 767.000 din in predvideni dobiček 3.817.000 din. Pavšalna odmera za IV. četrletje pa znaša, in sicer: zvezni davek 1 milijon 844.000 din, delež okraja 922.200 din, zvezni davek na promet proizvodov 2.977.200 dinarjev, okrajni davek na promet proizvodov 1.488.600 din.

V naslednjih dveh primerih bomo prikazali dajatve družbeni skupnosti zakupne gostilne v letu 1953 v primerjavi z gostiščem, ki posluje na podlagi pravil v l. 1954:

**(Gostinski obrat)**

|                           | Zakupna gostilna 1953 | Gostišče na pravila 1954 | Razlika   |
|---------------------------|-----------------------|--------------------------|-----------|
| Bruto promet              | 2.231.736.—           | 2.072.000.—              | 159.736.— |
| Davčni predpis            |                       |                          |           |
| Dohodnina                 | 16.210.—              | —                        | 16.210.—  |
| (8%) 10% prometni davek   | 178.539.—             | 199.600.—                | 21.061.—  |
| 5% okrajni prometni davek | 15.949.—              | 99.800.—                 | 83.851.—  |
| zvezni davek na dobiček   | —                     | 92.000.—                 | 92.000.—  |
| delež okraja od dobička   | —                     | 46.000.—                 | 46.000.—  |
| zakupnina občin           | 263.279.—             | —                        | 263.279.— |
| Skupna obremenitev        | 473.977.—             | 437.400.—                | 36.567.—  |

na podlagi ugotovljenega prometa, ki ga je gostišče doseglo v času od 1. I. do 31. VIII. 1954. Ta primer gostišča na pravila prikazuje celoten uspeh manjšega obrata v mestu, kjer je rešila večja kakor na vasi.

Okrajne takse v znesku 12.000 din okraj ne bo zahteval. Na podlagi sklepa XV. seje Sveta za gospodarstvo OLO Ljubljana-okolica je bilo vsem obč. LO sporočeno, da se gostiščem dovoli plačilo te takse na daljše razdobje v obroki. Občinski ljudski odbori bodo za plačilo te takse kreditirali gostišča odn. v pomanjkanju sredstev OLO.

## POROČILO O KATASTRSKI SLUŽBI OLO

### A — KRATEK PREGLED DOSEDANJEGA DELA

Kataster je bil redno vzdrževan od leta 1940. Ker se je dohodnina odmerjala na osnovi vpisa v katastru, je bilo redno vzdrževanje katastra v interesu samih posestnikov. Ko so se med okupacije in po osvoboditvi predpisovale dajatve v obliki obveznih oddaj in kasneje po dejansko ostvarjenem dohodku, je pri kmetovalcih odpadel interes za ureditev posestnega stanja v katastru. Z leti nastala nesoglasja med katastrskim in dejanskim stanjem je še povečal Zakon o agrarni reformi in Zakon o nacionalizaciji.

Pri katastru zaposleni tehnični kader je bil po osvoboditvi večinoma pritegnjen k tehničnim delom za kapitalno graditev in vrnjen v katastrsko službo šele v letu 1952.

V pričakovanju odmere dohodnine po katastru je OLO Ljubljana-okolica dal že konec leta 1952 občinam prepise sumarnikov posestnih listov z izračunanim katastrskim dohodkom s pomočjo enotnega faktorja. To delo je bilo izvršeno še pred izidom Uredbe o zemljiškem katastru in Uredbe o dohodnini in je služilo občinam kot pripomoček za pravilnejšo odmero davka.

V letu 1953 so bili na terenu tehnični pregledi po naročilu samih strank, kompleksna revizija pa na površini okoli 13.000 hektarov. V tem letu je bil po navodilih republiške odn. zvezne komisije izračunan tudi katastrski dohodek za celoten okraj.

V letu 1954 je bila odmera dohodnine izvršena že v celoti na podlagi katastrskega dohodka. Na terenu so bili pregledani vsi kričeji primeri nesoglasja med katastrskim in dejanskim stanjem. Z ozirom na ugotovljene spremembe kultur je bil skupaj z ugotovitvami v letu 1953 popravljen katastrski dohodek za ca. 2.300 gospodarstev. Prav tako so bile v letu 1954 premerjene vse parcele, ki so bile deljene po Zakonu o agrarni reformi in po Zakonu o zemljiškem skladu.

### B — PRISPEVEK OLO ZA UREDITVE KATASTRA

Okraj je predvsem poskrbel za potrebni strokovni kader, za geodetski instrumentarij z ozirom na možnosti nakupa ter za obnovo katastrskega operata. Izven rednih osebnih in materialnih izdatkov so bila odobrena in koriščena naslednja denarna sredstva:

V LETU 1953: 1. za obnovo kat. operata, revizijo katastra in nabavo geodetskega instrumentarija 1.500.000 din.  
2. za izračun katastrskega dohodka 1.600.000 din.  
V LETU 1954: 1. za revizijo katastra, reprodukcijo kat. map, obnovo pisemskega dela katastra in nabavo geodetskega instrumentarija 2.500.000 din.  
2. za aerofotografiranje celotnega okraja 2.125.000 din.  
Skupaj 7.725.000 din.

### C — METODOLOGIJA IZRAČUNAVANJA KATASTRSKEGA DOHODKA

Sedanji kataster soglaša na območju okraja z dejanskim stanjem v pogledu lastništva pri privatnem sektorju, ki predstavlja 90% površine okraja, v celoti. Razlike obstajajo le v načinu izkoriščanja (kulture). Te obstajajo po dosedanjih ugo-

tovitvah le na ca. 7% celotne površine, ločim je v pogledu spremembe višine katastrskega dohodka ta odstotek mnogo manjši. V pogledu površin pa daje kataster s svojimi načrti, izdelanimi v sorazmerno malem merilu 1:2880 točnost do 5%.

Nekoliko manj zadovoljiva pa je slika klasifikacije zemljišč in izračuna katastrskega dohodka. Z ozirom na nastala industrijska področja, novo zgrajene komunikacije, hitrejša prometna sredstva, strojno obdelavo zemljišč in na napredek v umetnem gnojenju se je spremenil tudi katastrski dohodek. Tu prihaja zlasti do izraza sprememba kat. dohodka zaradi različnih oddaljenosti do tržišča in razlika med tržnimi in med odkupnimi cenami. Družbeni red se je od leta 1870, ko je bila izvršena katastrska klasifikacija zemljišč, pa do danes toliko spremenil, da je nujno potrebno pristopiti k novi klasifikaciji.

S samo geodetsko-tehnično reambulacijo je možno urediti pravično davčno osnovo le deloma, ker je bistvo pravilne ureditve davčne osnove v popolnem klasiranju zemljišč. Na osnovi stare klasifikacije zemljišč moremo namreč govoriti o pravilni davčni osnovi odn. o točnosti te osnove le do ca. 30%.

Obdavčenje kmečkih gospodarstev je temeljilo v letu 1954 na izračunu kat. dohodka od posameznih kmetijskih kultur. Ta izračun je bil izvršen na ta način, da se je stari, v gl. izraženi katastrski dohodek pomnožil z gotovimi faktorji, ki jih je prvotno izračunal OLO, kasneje pa jih je v precej spremenjeni obliki predpisala Zvezna komisija za izračunavanje kat. dohodka za vsako cenilni okoliš in za vsako kulturo posebej. Ti faktorji so:

|              |                 |
|--------------|-----------------|
| za njive     | od 2960 do 3480 |
| za travnike  | 1440            |
| za sadojnake | 2900            |
| za vinograde | od 4760 do 6200 |
| za pašnike   | 1440            |
| za gozdove   | od 1200 do 1400 |
| za močvirja  | 1520            |

Na ta način je bil izračunan kat. dohodek za posamezne kulture, ki je bil istočasno davčna osnova za kmečka gospodarstva. Ta osnova znaša po razredih za 1 ha:

|              |                     |
|--------------|---------------------|
| za njive     | od 75.000 do 5.480  |
| za travnike  | od 42.540 do 5.400  |
| za sadojnake | od 82.540 do 12.300 |
| za pašnike   | od 8.250 do 500     |
| za gozdove   | od 4.300 do 300     |
| za vinograde | od 95.100 do 7.350  |

Ko so posamezni posestniki uvideli, kako velika je razlika med katastrskim dohodkom od njive in travnika ter razlika med katastrskim donosom med I. in med VIII. razredom, so zahtevali:

1. da se v katastru čimprej izvedejo kulturne spremembe iz njiv v travnike, ki so na terenu dejansko obstojale v mnogih primerih že desetletja.  
2. da se popravi bonitetni razredi. Tozadevne zahteve odn. naročilnice so se nanašale seveda le na poslabšanje razredov.

Tak izračun katastrskega dohodka je kmete nujno napeljeval na opuščanje intenzivnih kultur v korist ekstenzivnejših. Predvsem so opuščali njive v travnike, pri čemer je odigralo

svojo vlogo tudi pomanjkanje delovne sile zaradi odtoka kmečke delovne sile v industrijo, pri spremenjeni strukturi kmetijskih gospodarstev pa tudi potreba po določenih travniških površinah.

Tak izračun katastrskega dohodka je vplival negativno tudi na tista posestva, ki so ocenjena v višje bonitetne razrede, ki pa ne morejo doseči nižjim bonitetnim razredom sorazmerno večkratnega dohodka. (Katastrski dohodek v I. razredu je skoraj trikratni proti dohodku IV. razreda.)

Okrajna komisija za ureditev katastra je sicer zajela prehod njiv I., II. in III. razreda v travnike razen v izjemnih primerih, vendar je ta sklep, dasiravno ne nasprotuje temeljni uredbi o katastru, delno pomanjkljiv, ker ne predvideva evidence o zemljiških po sposobnost, temveč bazira na dejanskem stanju.

Da bi se zmanjšale razlike med njivami in travniki ter med I. in med VIII. bonitetnim razredom, je Drž. sekretariat za gospodarstvo LRS predlagal Okrajnim ljudskim odborom, naj sestavijo nov izračun katastrskega dohodka brez ozira na dosedanje faktorje in katastrske čiste donose. S tem izračunom se je hotelo doseči naslednje:

1. Zmanjšati kat. dohodek odn. obremenitev višjih razredov na račun nižjih (od V. do VIII. razreda).

2. S kat. dohodkom od živinoreje obremeniti v večji meri travniške in pašniške površine, njivske pa le v toliko, v kolikor služijo pridelovanju živinske krme. Po dosedanjem izračunu so bile namreč obremenjene vse kulture z dohodkom od živinoreje z istim procentom.

3. Znižati katastrski dohodek sadojnjakov in vinogradov zaradi velikih investicijskih stroškov za njih obnovo in zaradi znižanja rodnosti vsled močno razširjenih rastlinskih škodljivcev. Upoštevati je namreč treba, da so bili tako vinogradi kakor tudi sadojnjaki urejeni v približno istem času ter da tudi istočasno dotrajajo.

Hkrati je Drž. sekretariat za gospodarstvo LRS za novi izračun kat. dohodka predpisal tudi metodologijo. Po njej je tudi naš OLO izračunal kat. dohodke za posamezne cenilne okoliše, kulture in razrede. Sam izračun, je sodeč po dosedanjih izkušnjah, pravičnejši od starega, vendar bi ga bilo potrebno pred uporabo še skrbno preučiti in predelati. Ta novi izračun kat. dohodka izgleda po posameznih kulturah in razredih takole:

|            |                     |
|------------|---------------------|
| njive      | od 46.700 do 13.100 |
| travniki   | od 23.000 do 4.300  |
| pašniki    | od 6.200 do 1.600   |
| sadojnjaki | od 59.800 do 22.600 |
| vinogradi  | od 93.100 do 59.300 |

Katastrski dohodek od gozdov se ni preračunal.

Iz primerjave doslej veljavnih in novizračunanih kat. dohodkov je razvidno, da je razlika med kat. dohodkom njiv in travnikov kljub različnim obremenitvam rastlinske in živinorejske proizvodnje sorazmerno mala kot prej. Tako n. pr. je bil v cenilnem okolišu Kamnik njiva I. razreda ocenjena s kat.

dohodkom 70.480, sedaj 46.700 din; travnik I. razreda prej 41 tisoč 270, sedaj 26.300 din. Iz prednjega je razvidno, da je doslej predstavljal kat. dohodek travnika 58,5% kat. dohodka njive, vtem ko predstavlja sedaj 63,7%, kar je v bistvu le mala razlika. Izračun kat. dohodka sadojnjakov je sedaj realnejši od dosedanjega, vendar je pri nižjih razredih nekoliko previsok.

Razlika med I. in VIII. razredom njiv je pri novem izračunu premajhna, zlasti je previsok najnižji razred. Nižjim razredom so se namreč priznavali manjši materialni stroški kot višjim, čeprav so dejanski materialni stroški večji pri nižjih razredih, ki so v glavnem zastopani v višjih predelih.

Iz istih razlogov so tudi previsoki novizračunani kat. dohodki pri ostalih kulturah. Vsekakor pa je previsok kat. dohodek pri naših vinogradih.

Premalo se je pri tem upoštevalo neugodne talne in vremenske prilike ter slabše vrste trti, ki ne morejo doseči planiranih prodajnih cen. Metodologija, po kateri so bili izračunani novi kat. dohodki je namreč predpisala planske cene, od katerih je bil dopusten odstop le pri mleku in le delno pri krompirju in vinu.

Na opisani način izračunani kat. dohodki bi se morali preračunavati za vsako posestvo posebej, kar bi bilo izredno dolgotrajno, težavno in drago delo, zlasti še, ker bi se moralo v okviru okraja računati s približno 240 različnimi faktorji, ki jih predstavljajo izračunani kat. dohodki, različni po cenilnih okoliših, kulturah in razredih.

Naslednja tabela prikazuje višino kat. dohodka okraja (v zadnjih treh variantah je stari kat. dohodek pri vseh kulturah z izjemo travnikov pomnožen z istimi faktorji).

### KATASTRSKI DOHODEK OKRAJA V DINARJIH

| Po faktorjih za leto 1954                                                                  | Po povprečnem kat. dohodku na 1 ha za razen travnikov, pri 1955 (novi izračun) travnikov pa po faktorju 1500 | Po enotnem faktorju kat. dohodka za vse kulture 2500 za vse kulture razen travnikov, pri travnikih pa po faktorju 2000 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.429.737.423                                                                              | 1.576.511.260                                                                                                | 1.418.153.180                                                                                                          |
| Po enotnem faktorju 3000 za vse kulture razen travnikov, pri travnikih pa po faktorju 2000 | 1.744.309.600                                                                                                | 1.522.973.990                                                                                                          |

Se nazorneje nam prikažejo višine katastrskega dohodka po gornji načini izračuna razliko upravnih občinah:

| Upravna občina     | Kat. dohodek v dinarjih računani s faktorjem za leto 1954 | Povprečjem kat. dohodka na 1 ha | Enot. faktor. 2500/travniki 1.500 |
|--------------------|-----------------------------------------------------------|---------------------------------|-----------------------------------|
| Blagovica          | 15.103.680.—                                              | 20.302.827.—                    | 16.703.500.—                      |
| Borovnica          | 31.684.760.—                                              | 34.680.177.—                    | 35.827.300.—                      |
| Brezovica          | 66.336.380.—                                              | 63.699.804.—                    | 59.396.000.—                      |
| Gabrovica          | 25.822.160.—                                              | 32.349.260.—                    | 23.201.500.—                      |
| Ig                 | 77.682.560.—                                              | 85.548.045.—                    | 75.181.850.—                      |
| Kamnik             | 40.703.120.—                                              | 43.548.382.—                    | 41.311.625.—                      |
| Litija             | 29.982.200.—                                              | 31.395.866.—                    | 30.503.500.—                      |
| Logatec            | 34.943.272.—                                              | 42.180.776.—                    | 42.571.975.—                      |
| Moravce            | 55.686.500.—                                              | 63.333.429.—                    | 63.927.070.—                      |
| Podpeč-Presejce    | 29.027.680.—                                              | 35.437.307.—                    | 32.721.650.—                      |
| Podtabor           | 24.396.280.—                                              | 24.546.987.—                    | 22.280.775.—                      |
| Rovte              | 25.767.320.—                                              | 37.151.750.—                    | 27.479.000.—                      |
| Sentvid pri Stični | 67.274.400.—                                              | 64.865.670.—                    | 59.276.700.—                      |
| Smartno pri Litiji | 26.807.150.—                                              | 34.206.767.—                    | 27.941.350.—                      |
| Vodice             | 43.533.920.—                                              | 39.599.322.—                    | 39.972.770.—                      |

Dolnji pregled pa je izvršen nasamo višino dohodnine dveh upravnih občin:

| Upravna občina     | Od dohodka v letu 1953 din | Po katastru leta 1954 | Z enotnim koef. 2500 din |
|--------------------|----------------------------|-----------------------|--------------------------|
| Sentvid pri Stični | 17.000.000                 | 17.100.000            | 15.121.000               |
| Smartno pri Litiji | 8.000.000                  | 3.300.000             | 5.101.000                |

Po prikazanem je potrebno, da OLO odloči, na kakšen način naj bo izračunan kat. dohodek za leto 1955. Pri tem nastopajo naslednje možnosti:

1. da se obdrži sedanji obračun t. j. za vsako kulturo svoj faktor,  
2. da se za vsak razred in vsako kulturo izračuna poseben kat. dohodek.  
3. da se za vse kulture vzame le en faktor z event. razliko za travnike,  
4. da se enotni faktorji razlikujejo za posamezne predele upravnih občin.

### DOBRE IN SLABE STRANI GORNJIH NAČINOV:

Pozitivno pri prvi varianti je naslednje: Katastrski dohodek je že izračunan ter se davčni zavezanci temu načinu že prilagajajo. Na celotnem območju

OLO ni večjih nesoglasij med nižinskimi in višinskimi kmetijami, kjer pa so — jih je v glavnem možno odstraniti z ugotovitvijo dejanskih kultur. Redke primere prevelike davčne obremenitve večjih kmetov je možno urediti z odgovarjajočo davčno lestvico. Slaba stran prvega predloga pa je v tem, da bonitetnih razredov ni priporočljivo spreminjati za posamezne primere ali parcele, temveč je pravilna le kompleksna klasifikacija zemljišč, kar velja tudi za naslednje tri spreminjalne predloge.

(Konec poročila v prihodnji številki)

Izdaja založništvo »Ljubljanski dnevnik«, direktor Stane Skrabar, odgovorni urednik Ivo Tavčar

ZARADI TEHNIČNIH OVIR BOMO OBJAVILI PREDLOG INICIATIVNEGA ODBORA ZA FORMIRANJE KOMUN V PETEK, DNE 21. JANUARJA 1955

ODBOENIKE OBH ZBOROV OBVEŠČAMO, DA V PETEK, DNE 21. JAN. 1955 NE BO SEJE

Skupščinska pisarna MLO